

FORTEPIANO FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY USLUBLARDAN FOYDALANISH SAMARASI

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i03.024>

Akbar-Mirzo Sobirjonov
sobirjonovakbarmirzo@gmail.com
Qo'qon davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada fortepiano fanini o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar hamda raqamli vositalardan foydalanishning o'quvchilarning musiqiy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, fortepiano ta'limida an'anaviy yondashuvni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning ijrochilik mahorati, musiqiy tafakkuri va o'qishga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so'zlar: fortepiano, o'qitish metodikasi, zamonaviy texnologiyalar, interaktiv metodlar, raqamli vositalar, musiqiy tafakkur

EFFECTS OF USING MODERN METHODS IN TEACHING PIANO

Akbar-Mirzo Sobirjonov
sobirjonovakbarmirzo@gmail.com
Kokand State University

Abstract: This article analyzes the impact of modern pedagogical technologies, interactive methods, and digital tools on students' musical development in the process of piano instruction. The research results show that integrating traditional teaching approaches with modern technologies in piano education significantly enhances students' performance skills, musical thinking, and motivation to learn.

Keywords: piano, teaching methodology, modern technologies, interactive methods, digital tools, musical thinking

Musiqa ta'limi tizimida fortepiano o'qitish jarayoni nafaqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish, balki ijodkorlik, estetik did va musiqiy tafakkurni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi davrda raqamli texnologiyalar, interaktiv dasturlar va innovatsion yondashuvlarning kirib kelishi fortepiano o'qitish metodikasini yangilashni taqozo etmoqda. Shu bois, o'qituvchilar oldida an'anaviy yondashuvni

saqlagan holda, zamonaviy vositalarni samarali qo'llash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.¹

Fortepiano o'qitish jarayonida zamonaviy texnologiyalarning o'rni

Bugungi raqamli transformatsiya davrida musiqiy ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'qitish mazmunini boyitish va ijodiy tafakkurni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni beqiyosdir. Xususan, fortepiano ta'limida multimedia vositalari, virtual pianino dasturlari, interaktiv platformalar hamda audiovizual tahlil texnologiyalarini joriy etish - o'qitish metodikasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Avvalo, multimedia yondashuvi musiqiy idrokni faollashtiradi. Fortepiano o'qitishda tovush, matn, va video elementlarning uyg'unligi o'quvchining eshitish, ko'rish va hissiy idrok kanallarini bir vaqtda faollashtiradi. Bu esa ko'pkanalli o'rganish (multimodal learning) tamoyiliga asoslanib, o'quv jarayonini yanada samarali qiladi. "Synthesia", "Flowkey", "Piano Marvel" kabi interaktiv platformalar o'quvchilarga murakkab asarlarni oson o'rganish, notani eshitish orqali tahlil qilish imkonini beradi. Bunday dasturlar o'quvchining mustaqil mashq qilish jarayonini samarali tashkil etadi va o'qituvchi uchun nazorat jarayonini yengillashtiradi.²

Ular orqali o'quvchi nota bilan tovushni bevosita bog'laydi, ya'ni "ko'rish-eshitish-bajarish" zanjiri mustahkamlanadi, temp, dinamika va ritm kabi ijro parametrlarini vizual shaklda kuzatish mumkin bo'ladi, mashqlar gamifikatsiya (o'yinlashtirish) elementi orqali o'quvchini motivatsion jihatdan qo'llab-quvvatlaydi.

Bu jarayon behavioristic(Behaviorizm - ko'proq tashqi ta'sir (rag'bat, jazolar, takrorlash)) emas, balki konstruktivistik ta'lim tamoyillariga asoslanadi - ya'ni o'quvchi o'z tajribasi orqali o'rganadi, xatolarini tahlil qiladi, mustaqil to'g'rilaydi.³ Shunday qilib, texnologiyalar o'qituvchining rolini "axborot manbai"dan "ta'lim jarayonini boshqaruvchi murabbiy" darajasiga o'zgartiradi.

Bundan tashqari, virtual platformalar orqali o'quvchilar asarlarga individual yondashuv bilan ishlash imkoniga ega bo'ladi, ijro tahlilini audio yoki video formatda yozib, o'z xatolarini ko'ra oladi, progressni avtomatik baholash tizimi orqali o'z rivojlanishini nazorat qiladi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar fortepiano o'qituvchisiga ham yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, o'qituvchi o'quvchilarning uy mashqlarini masofadan turib tinglashi, tahlil etishi va individual tavsiyalar berishi mumkin. Bu esa masofaviy o'qitish modelini fortepiano fanida ham samarali joriy etish imkonini beradi.

Pedagogik nuqtayi nazardan olganda, zamonaviy texnologiyalar o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi munosabatni subyekt-subyekt shakliga olib chiqadi. Ya'ni,

¹ Karimova N. *Musiqi ta'limida innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent: O'zbekiston san'at akademiyasi nashriyoti, 2020.

² Karimova N. *Musiqi ta'limida innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent: O'zbekiston san'at akademiyasi nashriyoti, 2020.

³ Ahmadjon Yuldashev. Musiqiy qadriyatlar taraqqiyot yo'li. – O'zDSMI FMF, 2024

o'quvchi ham o'z ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi, bu esa ijodiy faollikni oshiradi. Biroq, shuni alohida ta'kidlash lozimki, "Fortepiano ta'limida texnologiyalarni joriy etish, bu san'atni insoniylikdan ajratish emas, aksincha, uni yangi idrok bosqichiga olib chiqishdir. Texnologiya - bu vosita, maqsad esa musiqaning ruhini talaba qalbida uyg'otishdir." Haqiqiy ijrochilik mahorati va badiiy ifoda inson tafakkuri, his-tuyg'usi hamda estetik tarbiyasi bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli zamonaviy texnologiyalarni musiqiy-pedagogik jarayonning yordamchi, ammo muhim elementi sifatida ko'rish lozim.

Interaktiv metodlarning afzalliklari

Zamonaviy fortepiano ta'limida interaktiv metodlar o'quv jarayonini jonlantiruvchi, ijodiy fikrlashni rag'batlantiruvchi va o'quvchining shaxsiy ishtirokini faollashtiruvchi eng muhim pedagogik vositalardan biridir. "Interaktiv" atamasining o'zi lotincha "interactio" so'zidan olingan bo'lib, "o'zaro ta'sir", "hamkorlikda harakat qilish" degan ma'noni anglatadi. Demak, bu metodlarning mohiyati - o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida subyekt-subyekt munosabatini shakllantirishdir.

Fortepiano o'qitishda "klaster", "aqliy hujum", "rol o'ynash", "musiqiy dialog", "metaforik assotsiatsiya" kabi interaktiv metodlar o'quvchini fikrlashga, solishtirishga, tahlil qilishga undaydi. Masalan, "aqliy hujum" metodi yordamida o'quvchilar bir asarning xarakterini ifodalash uchun turli obrazli so'zlar, ranglar, holatlar bilan bog'liq fikrlarni ilgari suradi. Bu orqali ularning musiqiy tafakkuri faollashadi, asar talqiniga shaxsiy yondashuv shakllanadi. Bu jarayon o'quvchini shunchaki notalarni ijro etuvchi emas, balki musiqani fikr darajasida his qiluvchi ijodkor shaxsga aylantiradi. Kichik yoshdagi o'quvchilar uchun interaktiv metodlarning o'yin shaklidagi variantlari ayniqsa samarali hisoblanadi. "Rol o'ynash" yoki "musiqiy sahna" kabi mashg'ulotlarda bola o'zini ijrochi, kompozitor yoki tinglovchi roliga tasavvur qiladi. Shu tariqa, u musiqani shaxsiy tajriba sifatida his qiladi, bu esa hissiy idrokni chuqurlashtiradi.

Bu metod orqali bolada intonatsion eshitish, emosional reaksiya va estetik sezgirlik rivojlanadi - bu esa fortepiano ijrochiligi uchun eng muhim psixologik poydevordir.

Fortepiano o'qitish jarayonida yuqorida keltirib o'tilgan kabi interaktiv metodlardan foydalanish bu faqat didaktik yangilik emas, balki musiqiy tafakkurni tarbiyalashning zamonaviy shaklidir. Bunday metodlar o'quvchining ijrochilik malakasini emas, balki musiqiy tafakkurini, badiiy tasavvurini va shaxsiy ifoda qobiliyatini rivojlantiradi. Zero, fortepiano ta'limining maqsadi - mukammal notalarni chaladigan emas, balki musiqa orqali fikr bildiradigan insonni tarbiyalashdir.

Xulosa sifatida shuni ta'kidlamochi edimki, zamonaviy uslublar va texnologiyalarni fortepiano o'qitish jarayoniga tadbiq etish o'quvchilarning musiqiy tafakkuri, ijrochilik ko'nikmalari va o'ziga ishonchini oshiradi. O'qituvchi bu

vositalardan oqilona foydalansa, fortepiano darslari yanada samarali, interaktiv va motivatsion jarayonga aylanadi va talabalarda dars o'tish samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova N. Musiqa ta'limida innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: O'zbekiston san'at akademiyasi nashriyoti, 2020.
2. Xudoyberdiyev B. Fortepiano o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDMI nashriyoti, 2022.
3. Rasulova D. Interfaol o'qitish uslublari musiqiy ta'limda. - Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021.
4. Lee, C. Digital Tools for Piano Teaching. - New York: Oxford University Press, 2020.
5. Flowkey. Online Piano Learning Platform.
6. Ahmadjon Yuldashev, O'zDSMI FMF "Musiqiy qadriyatlar taraqqiyot yo'li", <https://doi.org/10.5281/zenodo.00000000>, Международный журнал искусство слово. 2024 г.
7. Yuldashev A, Azizov S, Boboyev V, Jurayev B. "Development of a material and spiritual culture of Central Asian people". Philosophical readings XIII.4 (2021), pp.2585-2591. 2585